

Aan: mevrouw drs M.I. Hamer, de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en mevrouw D. Yesilgöz, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

per email verzonden naar: griffier@tweedekamer.nl

Aan: De Tweede Kamer, t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Amsterdam, 28 mei 2021

Betreft: aandacht in de kabinetsformatie m.b.t. gezondheidsrisico's rondom plaatsting windturbines op land

Geachte mevrouw Hamer, geachte kamerleden, geachte mevrouw Yesilgöz,

Middels deze brief willen we uw aandacht vragen voor een landelijk probleem: de gezondheidsrisico's van windturbines die te dicht bij woningen worden geplaatst. De gemeente Enschede zette op 19 mei een stop op windmolens¹; de gemeente Rijssen-Holtten legde op 27 mei alle plannen per direct stil²; de gemeente Brielle stemde op 27 mei tegen³;

Gisteren stemde de gemeenteraad van Amsterdam in met de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Noord Holland Zuid en de Amsterdamse bijdrage daaraan.

Deze bijdrage bestaat onder andere uit windturbines die op korte afstand van woningen kunnen worden geplaatst, in zogenaamde zoekgebieden. Deze instemming met de zoekgebieden is ons inziens een grote fout vanwege de risico's voor de gezondheid.

Middels een raadsadres d.d. 29 maart 2021⁴, ondertekend door meer dan 100 (para)medici, en een addendum d.d. 18 mei 2021⁵, en een reactie aan de gemeente d.d. 24 mei 2021⁶ hebben wij voldoende aangetoond dat er gezondheidsrisico's zijn en er meer onderzoek nodig is. Het antwoord van het RIVM aan de gemeente d.d. 12 april 2021⁷ ondersteunt deze oproep tot meer onderzoek.

Tot die tijd moet het het **voorzorgsprincipe** in acht worden genomen: als er mogelijk gezondheidsschade op kan treden moet je het niet doen. Dus tot die tijd kunnen **nergens in Nederland windturbines te dicht op woningen worden geplaatst**.

Wij willen u daarom in het kader van de formatie vragen:

1. Het RIVM opdracht te geven eerst meer onderzoek te doen naar de gezondheidseffecten van windturbinegeluid, zowel van het hoorbare als het laagfrequente/ infrasone geluid, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Het RIVM heeft bevestigd dat er geen enkel onderzoek bij kinderen is gedaan⁷. Een eigen rapport van het RIVM "Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen"⁸ wijst op

de nadelige gevolgen van omgevingsgeluid op kinderen en hun cognitieve ontwikkeling, met name op de geheugenfunctie, de aandacht en de concentratie⁸.

In dit onderzoek moeten ook de omwonenden van de Nederlandse windparken, die veel gezondheidsklachten rapporteren, mee worden genomen.

2. Het voorzorgprincipe toe te passen zolang de resultaten van bovengenoemd onderzoek niet bekend zijn. Dit betekent, geen windturbines plaatsen te dicht bij woningen. Als vuistregel voor 'te dicht' kan minder dan 10x de as-hoogte van de windturbine worden aangehouden.
3. Dit betekent in de praktijk dat een aantal zoekgebieden, zowel in Amsterdam als elders in Nederland, af zal moeten vallen omdat daar simpelweg geen mogelijkheid is om windturbines op de afstand te plaatsen die nu veilig wordt geacht.
4. Staatssecretaris Van Veldhoven, of haar opvolger, te vragen haast te maken met het beantwoorden van het tweede deel van de motie Schonis⁹, zoals beloofd in haar brief aan de Tweede Kamer¹⁰ d.d. 05-06-2020 "RIVM rapport – motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)" en bijbehorend rapport¹¹.
5. Aandringen op het spoedig herevalueren door kabinet en de Tweede Kamer van de geluidsnorm voor windturbines. Sinds 2010 is de norm 47 dB Lden¹². Dit is een jaargemiddelde dus er is geen maximaal aantal dB. Bij deze norm wordt 9% ernstige hinder acceptabel geacht¹³. Daar bovenop komt, naast deze ernstige hinder, een groter risico op gezondheidsschade bij 45-55 dB Lden vooral mbt hart- en vaatziekten. Dit bleek uit een nieuwe RIVM rapport d.d. 12 mei 2021¹³. Kortom, deze norm beschermt dus niet en moet dringend worden herzien voordat wordt doorgesamen met het plaatsen van windturbines op land in de buurt van woningen.

Hoogachtend,

Simone Brands, kinder- en jeugdpsychiater

Esther Schadd, internist

Anne-Marieke Smit, verloskundige en klinisch epidemioloog

Robert André, kno-arts

Edwin van de Ketterij, moleculair farmacoloog

Annet van der Sluys-Veer, MDL arts

Correspondentieadres: gezondheidsrisicoswindturbines@xs4all.nl

Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan:

- Het College en de Gemeenteraad van de gemeente Amsterdam
- GGD Amsterdam
- RIVM
- Provincie Noord-Holland
- Relevante woordvoerders Tweede Kamer, w.o. Volksgezondheid en Duurzaamheid

Referenties

- 1 Enschede zet tijdelijke stop op windmolens: 'Eerst duidelijkheid over gezondheidseffecten'
<https://www.1twente.nl/artikel/702006/enschede-zet-tijdelijke-stop-op-windmolens-eerst-duidelijkheid-over-gezondheidseffecten>
- 2 Verzet tegen duurzame energieplannen in de regio: Brielle stemt als eerste tegen
<https://www.ad.nl/voorne-putten/br-br-verzet-tegen-duurzame-energieplannen-in-de-regio-brielle-stemt-als-eerste-tegen~a86dce50/>
- 3 Plannen voor windmolens in Rijssen-Holten per direct stilgelegd: 'Zorgen over gezondheid en afstand'
<https://www.tubantia.nl/rijssen-holten/plannen-voor-windmolens-in-rijssen-holten-per-direct-stilgelegd-zorgen-over-gezondheid-en-afstand~a09fc696/>
4. Raadsadres Gezondheidseffecten en Windturbines d.d. 29-3-2021
<https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/9947347/1/Raadsadres%20gezondheidseffecten%20windturbines%20definitief%2029-03-2021>
5. Aanvullend raadsadres Gezondheidseffecten en Windturbines d.d. 18-5-21
<https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10163036/1/Raadsadres%20gezondheidseffecten%20windturbines%20nav%20nieuw%20RIVM-rapport%2012-5>
6. Raadsadres reactie op antwoordbrief van wethouders Van Doornick en Kukenheim over gezondheidseffecten windturbines d.d. 24-5-21
<https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10171794/1/Bijlage%20Reactie%20op%20beantwoording%20raadsadres%20gezondheidseffecten%20van%20windturbines>
7. Antwoord van wethouders Van Doornick en Kukenheim op raadsadres gezondheidseffecten van windturbines d.d. 18-5-2021
<https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/10171794/1/Bijlage%20Reactie%20op%20beantwoording%20raadsadres%20gezondheidseffecten%20van%20windturbines>
8. Het effect van geluid van vlieg- en wegverkeer op cognitie, hinderbeleving en de bloeddruk van basisschoolkinderen” <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/441520021.pdf>
9. Motie van het lid Schonis over onderzoek hoe het WHO-rapport zich verhoudt tot de huidige wet- en regelgeving d.d. 29-11-2018 <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=6405f98f-4cca-407d-a5f6-63815f093f79&title=Motie%20van%20het%20lid%20Schonis%20over%20onderzoek%20hoe%20het%20WHO-rapport%20zich%20verhoudt%20tot%20de%20huidige%20wet-%20en%20regelgeving.pdf>
10. Brief Staatssecretaris Van Veldhoven aan de Tweede Kamer d.d. 5-6-2020 “RIVM rapport – motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)”
<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/06/05/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf>
11. RIVM-rapport 2019-0227 “Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid”
<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2020/06/05/bijlage-1-rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018/bijlage-1-rivm-rapport-motie-schonis-en-de-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018.pdf>

12. Besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines) , Nota van Toelichting, artikel 5.2 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2010-749.html#d9869e547>

13. Nieuwe gezondheidskundige richtlijnen voor omgevingsgeluid. Nadere gezondheidskundige analyses. RIVM-rapport 2020-0148 E. Van Kempen <https://www.rivm.nl/publicaties/nieuwe-gezondheidskundige-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-nadere-gezondheidskundige>